อาหารสมอง

วีรกร ตรีเศศ

Stiglitz นักเศรษฐศาสตร์ผู้ดังนอกบ้าน

เมื่ออาทิตย์ที่ผ่านมา Joseph Stiglitz นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันเจ้าของรางวัลโนเบลได้มาพูดที่ประเทศไทยสองเรื่อง เรื่องแรกคือ เอเชียหลังวิกฤต และเรื่องที่สองเกี่ยวกับปัญหาการใช้ GDP ในการวัดความสุข วันนี้จึงขอนำเรื่องราวของนักเศรษฐศาสตร์เรื่องนามนอกประเทศท่านนี้มาเล่าสู่กันฟัง

ที่ใช้คำว่า "เรื่องนามนอกประเทศ" ก็เพราะชื่อ Stiglitz ไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวางนักในสหรัฐอเมริกาถึงแม้จะได้รับรางวัลโนเบลก็ตาม แต่เขากลับเป็นที่ชื่นชอบของคนนอกประเทศไม่ว่ายุโรป อเมริกาใต้ หรือเอเชีย โดยเฉพาะในจีน

เหตุผลหนึ่งที่ไม่เป็นที่นิยมในสหรัฐอเมริกาก็คือเขานำเสนอความคิดที่ตรงข้ามกับกระแสหลักของคนอเมริกัน กล่าวคือ เขาเห็นว่าภาครัฐควรมีบทบาทในการแทรกแซงเศรษฐกิจมากเพราะไม่อาจไว้วางใจกลไกตลาดได้ ซึ่งการเห็นว่าภาครัฐที่ดีที่สุดคือภาคสูงที่เล็กสุดเป็นความเชื่อดั้งเดิมและเป็นที่นิยมกันมากมาตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีเรแกน (ในอังกฤษก็สมัยของนางแธตเชอร์ เป็นนายกรัฐมนตรี)

Stiglizt เป็นนักเศรษฐศาสตร์ "ขวัญใจประเทศกำลังพัฒนา" ในขณะที่เขาเป็น Chief Economist ของธนาคารโลกในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียเมื่อ 12 ปีก่อน เขาวิพากษ์วิจารณ์บทบาทและวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของ IMF อย่างหนักว่าวิธีการที่ใช้นั้นเป็นการทำลายมากกว่าสร้างสรรค์ จนเขาไม่ได้รับสัญญาจ้างงานเทอมที่สอง โดยถูกบีบให้ลาออกก่อนครบเทอมแรกเล็กน้อย และไม่นานหลังจากการลาออก ในปี 2001 เขาก็ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์

Stiglizt เขียนหนังสือกว่า 19 เล่ม มีบทความตีพิมพ์ในวารสารวิชาการกว่า 300 บทความ ปัจจุบันอายุ 66 ปี เขาจัดอยู่ในกลุ่มความคิดที่เรียกว่าเกือบซ้ายสุดในทางเศรษฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือฝ่ายซ้ายเชื่อในการแทรกแซงของภาครัฐในการทำงานของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (ขวาสุดก็คือปรมาจารย์รางวัลโนเบล Milton Friedman ผู้ล่วงลับไปแล้ว)

Stiglizt เป็นอเมริกันยิว เรียนจบจาก MIT เคยสอนหนังสือที่ Oxford/Cambridge/Princeton/Yale/Stanford/Duke/MIT ปัจจุบันสอนที่มหาวิทยาลัย Columbia เมื่อเร็วๆ นี้มีงานวิจัยระบุว่า เขาเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่งานของเขาถูกอ้างอิงมากที่สุดในโลก

Paul Krugman นักเศรษฐศาสตร์อเมริกันยิวเช่นกันในวัย 56 ปี อีกคนหนึ่งที่ดังนอกบ้านกว่าในบ้าน ทั้งนี้ เนื่องจากคำวิจารณ์ของเขาในบทความที่ตีพิมพ์เป็นประจำในหนังสือพิมพ์ New York Times ทั้งสองเป็นนักวิจารณ์นโยบายรัฐบาลที่สำคัญ (โดยเฉพาะ Krugman เป็นคู่กัดของประธานาธิบดีบุช ผู้ลูก) ในการแก้ไขปัญหาครั้งนี้ทั้งสองเห็นตรงกันที่ว่าบริษัทการเงินขนาดใหญ่ของ Wall Street เป็นผู้ได้รับประโยชน์มากเกินไป อย่างไรก็ดี ประธานาธิบดีโอบามาบอกว่า Stiglizt เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่เขารับฟังคำค้าน

Stiglizt รู้เรื่องสายสนกลในของนโยบายรัฐบาลเป็นอย่างดี เพราะในช่วง 1993-1995 เขาเป็นสมาชิกของคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจของประธานาธิบดีคลินตัน และในปี 1995-1997 ก็เป็นประธานคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจ ก่อนที่จะไปเป็น Senior Vice President และ Chief Economist ของธนาคารโลก

ผมจำได้ว่าเมื่อตอน "ปีเผาจริง" คือ 1998 เขาได้ขอเข้าพบนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย และถ้าจำไม่ผิดได้พบคุณอภิสิทธิ์ นายกฯ คนปัจจุบันด้วย และคาดว่าคงมีการติดต่อกับคุณอภิสิทธิ์อยู่เป็นระยะเพราะ Stiglizt เดินทางไปรอบโลกตลอดเวลา เมื่อนายกฯ อภิสิทธิ์ได้รับเชิญไปประชุม World Economic Forum ที่ Davos สวิตเซอร์แลนด์ หลังจากเข้ารับตำแหน่งใหม่ ก็ได้พบกันและคงเป็นที่มาของการเป็นที่ปรึกษารัฐบาลไทยของ Stiglitz

Stiglitz และ Krugman เหมือนกันหลายอย่างถึงแม้อายุจะห่างกัน 10 ปี กล่าวคือ ทั้งสองเป็นนักเศรษฐศาสตร์นอกกรอบ Stiglitz มีประสบการณ์กับประเทศยากจนมากกว่า Krugman ทั้งสองมีความเห็นไม่ต่างกันในเรื่องการมีบทบาทของภาครัฐในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ไม่อาจไว้ใจได้

Stiglitz ดูจะไปไกลกว่าในการไม่ไว้วางใจกลไกตลาด เขาไปไกลถึงกลับไม่เชื่อว่ามีมือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand ของ Adam Smith ซึ่งกล่าวว่าถ้ามีการแข่งขันอย่างเสรีแล้วกลไกตลาดจะทำหน้าที่เสมือนมือที่มองไม่เห็นจัดสรรทรัพยากรและนำสังคมไปสู่สถานะที่น่าพึงปรารถนา) เพราะสารสนเทศของผู้เกี่ยวพันกับตลาดมีไม่เท่ากัน และความไม่สมบูรณ์ของสารสนเทศของตลาดนี้แหละเป็นตัวการที่ทำให้กลไกตลาดไม่ทำงานอย่างที่ Adam Smith คาดการณ์ไว้จนทำให้บางฝ่ายได้รับหรือเสียประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม

ในเรื่องส่วนตัว เขาแต่งงานเป็นครั้งที่สามเมื่อปี 2004 เป็นไม้เบื่อไม้เมากับ Lawrence Summers อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (ผู้เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปี 1997) ตั้งแต่สมัยเขาทำงานให้แก่ประธานาธิบดีคลินตัน จนถึงสมัยเขาทำงานที่ธนาคารโลก (Summers หลังจากพ้นตำแหน่งรัฐมนตรีแล้วก็ไปเป็นอธิการบดีของ Harvard อยู่ได้ไม่นานก็ถูกบีบให้ออกเพราะไปแสดงความเห็นว่าผู้หญิงเก่งสู้ผู้ชายไม่ได้ และปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาเศรษฐกิจของประธานาธิบดีโอบามา) Stiglitz เชื่อว่าการที่เขาเข้าไม่ถึงประธานาธิบดีคนใหม่ก็เพราะศัตรูเก่าของเขานี่แหละ

Stiglitz เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่น่าสนใจเพราะเขาเข้าใจสภาพเศรษฐกิจของต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาเป็นปากเป็นเสียงให้ประเทศยากจนอย่างไม่กลัวว่าจะไม่เป็นที่นิยมของคนอเมริกัน

โลกต้องการนักเศรษฐศาสตร์ที่รักมนุษยชาติมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศตนเองแต่เพียงฝ่ายเดียว เราชอบ Stiglitz มิใช่เพราะเขาเข้าใจและเห็นอกเห็นใจเรา แต่เพราะเขามองเห็นประเด็นความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ ตราบที่ความสมดุลระหว่างตลาดและอำนาจรัฐไม่เป็นที่เข้าใจชัดเจนในสาธารณชนจนปล่อยให้กลไกตลาดอาละวาดอย่างไม่มีภาครัฐกำกับอย่างเหมาะสมแล้ว ความยั่งยืนของระบบก็เกิดขึ้นไม่ได้ และถ้าประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาไม่มีข้อมูลสารสนเทศอย่างเท่าเทียมกันพอควร กฎกติกาและกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศก็ไม่สามารถทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมขึ้นได้ ความยั่งยืนในระดับโลกก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้เช่นกัน

อาจารย์ Stiglitz จงเป็นคน unpopular ในบ้านของท่านต่อไปเถอะครับ เพราะเป็นประโยชน์ต่อคนที่เหลือในโลกที่มีจำนวน 6,600 ล้านคน ลบด้วย 300 ล้านคน ●

น้ำจิ้มอาหารสมอง

Life is divided into three terms that which was, which is, and which will be. Let us learn from the past to profit by the present, and from the present to live better for the future.

ชีวิตแบ่งได้เป็น 3 ช่วง คือ ช่วงเวลาของสิ่งที่ได้เกิดขึ้นในอดีต เกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะเกิดขึ้นในอนาคต จงเรียนรู้จากอดีตเพื่อเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์สำหรับปัจจุบัน และเรียนรู้จากปัจจุบันเพื่อทำให้มีชีวิตที่ดียิ่งขึ้นสำหรับอนาคต

William Wordsworth
(ยอดกวีชาวอังกฤษ
ค.ศ.1770-1850)

เครื่องเคียงอาหารสมอง

รถตรวจการณ์ของตำรวจอเมริกันกำลังเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่อย่างน่าสนใจ เดิมใช้รถ Ford Crown Victorias มา 50 ปี ตอนนี้จะหันไปใช้รถ Dodge Charger ที่สร้างขึ้นมาเพื่อเอาไว้ใช้งานของตำรวจโดยเฉพาะ รถตำรวจในอนาคตอันใกล้จะมีหน้าตาแบบนี้ครับ

(1) มีปืนติดอยู่ตรงรังผึ้งสำหรับยิงแผ่นกาวไปติดรถเป้าหมาย ปืนนี้จะยิงแผ่นกาวได้ไกลประมาณ 2 ช่วงคันรถ กาวที่ถูกยิงไปแปะบนรถจะสามารถบอกตำแหน่ง GPS ของรถได้อย่างแม่นยำ ความจำเป็นในการขับไล่จับก็หมดไป แค่เปิด GPS ดูก็รู้ว่ารถคันนี้อยู่ที่ใด

(2) มีไซเรนเพื่อขอให้หลีกทางชนิดดังแบบหูระเบิด ขนาดได้ยินดังมาก ไกลถึงเกือบ 100 เมตรออกไป ทั้งนี้ เนื่องจากคนขับรถสมัยปัจจุบันมักมีเครื่องเสียบหูฟังเพลงอยู่ตลอดเวลา จนบ่อยครั้งไม่ได้ยินเสียงไซเรนให้หลีกทาง

(3) บนหลังคาจะมีบาร์เหล็กเป็นรูปตัววีเอาไว้ติดไฟกะพริบสารพัดชนิดเพื่อให้เห็นได้ชัด ป้องกันการชนเมื่อต้องวิ่งผ่าไฟแดง รูปตัววีของบาร์เหล็กจะทำให้เห็นไฟกะพริบได้ชัดกว่ารูปตัวไอธรรมดา

(4) บนหลังคามีเครื่องอ่านป้ายรถยนต์ที่วิ่งผ่านไปมาอยู่ตลอดเวลา ควบคุมด้วยคอมพิวเตอร์ ถ้าพบเลขทะเบียนรถที่มีปัญหามันก็จะให้สัญญาณเตือนทันที

(5) บนหลังคาติดกล้องที่ขยับได้ 360 องศา เพื่อจับภาพข้างนอกรถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพที่เห็นได้ในความมืดคล้ายกล้องส่องทางไกลที่เห็นภาพเวลากลางคืนได้

(6) เบาะรถยนต์พิเศษและเข็มขัดนิรภัยที่สอดคล้องกับการพกพาอาวุธและอุปกรณ์อื่นๆ รอบเอว ซึ่งจะทำให้สะดวกในการลุกนั่ง

ตัวถังรถนั้นทำด้วยเหล็กพิเศษ มี air-bags ทั้งข้างหน้าและรอบคัน ใช้เครื่องยนต์ใหญ่ถึง 5.7 ลิตร 368 แรงม้า

เครื่องมือทั้งหมดสร้างขึ้นเพื่อรับมือกับอาชญากรรมยุคใหม่ ภาวนาขออย่าให้ตำรวจไทยเกิดผันเฟื่องไปซื้อมาใช้บ้างก็แล้วกันเพราะมันสุดแพง แค่เอาอุปกรณ์เก่าที่มีและใช้งานมันให้เต็มที่พร้อมกับตำรวจที่ได้รับการฝึกฝนทั้งกายและใจเป็นอย่างดีก็สุดยอดแล้วครับ